

Justis- og politidepartementet
Akersgata 42,
0180 OSLO

JUSTISDEPARTEMENTET	
06 feb 2009	
SAKSNR.:	200801140
AVD. / F. / BEH.	LOV/E / KHK
DOK.NR.	55
ARKIVJODE:	

KRAV OM AT HØRINGSFRISTEN NOU 2007:13 BIND A OG B, "DEN NYE SAMERETTEN", UTSETTES MED 1 ÅR.

Næringsaksjonen Fjord-Finnmark er stiftet av a-l Alta Skiferbrudd, Alta Laksefiskeri Interessentskap, Alta Bondelag og Bonde- og småbrukerlagene i Alta kommune. Aksjonens formål er å få stanset undergraving av Finnmarksloven og få til et livskraftig Finnmark.

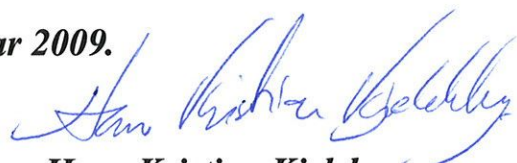
Initiativtakerne til aksjonen vurderer at forslagene til endringer i Reindriftsloven dramatisk undergraver intensjonene i Finnmarksloven fra 2005. Kommuner og institusjoner i Finnmark har ikke vært tilstrekkelig informert om at utredningene innholder betydelige endringer for Finnmark også på andre lovområder. For å kunne gjennomføre brede prosesser og samlende uttalelser fra fylket må det gis en fristforlengelse med 1 år for å få til dette. Næringsaksjon vil da medvirke til slike samlende uttalelser. Kravet er også basert på at det i Finnmark ikke har vært forstått at endringen av Reindriftsloven i 2007 grovt har undergravd § 5 i Finnmarksloven.

Undertegnede virksomhet/organisasjoner krever at Justis- og politidepartementet snarest gis en fristforlengelse for uttalelser til 15.2. 2010. De som har gitt uttalelser innen nåværende frist gis anledning til å komme med nye uttalelser.

Alta, 5. februar 2009.

Kristian E. Johnsen
a-l Alta Skiferbrudd

Tørn Suhr
Alta Bondelag

Hans Kristian Kjelsberg
Alta Laksefiskeri Interessentskap

Arne Johanson
Bonde- og småbrukerlag i Alta

STANS UNDERGRAVINGA AV FINNMARKSLOVEN.

1. Stans behandling av alle forslag fra Reindriftsforvaltningen som er i strid med Finnmarkslovens intensjon inntil rettighetene til land og vann i fjordkommunene er avklart gjennom Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen. *Vedtak som er iverksatt og som er i strid med Finnmarklovens intensjon tilbakeføres.*
2. Stans nye endringer i Reindriftsloven som vil forverre forholdene for de fastboende i fjordkommunene i Finnmark før rettighetene til land og vann i fjordkommunene er avklart gjennom Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen. *Reindriftsloven kreves tilbakeført til situasjonen da Finnmarksloven ble vedtatt. Lovendringer i strid med Finnmarksloven kreves nullstilt og tiltak som er iversatt av slike endringer betraktes som ulovlige.*
3. Stans Finnmarkseiendommen sin forvaltning av grunn som er i strid med Finnmarkslovens intensjon inntil rettighetene til land og vann i fjordkommunene er avklart gjennom Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen. *Forvaltning av slik karakter bør så langt det er mulig tilbakeføres. Finnmarkseiendommen må forvalte land og vann i fjordkommunene i tråd med intensjonene i Finnmarkloven.*

LA FINNMARK LEVE!

- 1. Et Finnmark hvor all næringsutøvelse er basert på prinsippene om bærekraftig utvikling og økologisk balanse.**
- 2. Et Finnmark hvor all næringsutøvelse og samhandling mellom ulike grupper og aktører er basert på toleranse, gjensidig respekt, samarbeid og respekt for de ulike grupper og individers juridiske rettigheter.**
- 3. Et Finnmark hvor den enkelte får rike muligheter til å utvikle sine talenter, ferdigheter og sin identitet i lokalsamfunn som er preget av toleranse og gjensidig respekt for den enkeltes etniske bakgrunn, tro og personlig egenart.**
- 4. Et Finnmark hvor det er tilrettelagt for at både gamle og nye næringer kan utvikles og fornyes uten unødvendige hindringer og kostnader.**
- 5. Et Finnmark som er basert på verdiene rettferdighet, likeverdighet og solidaritet.**

LA FINNMARK LEVE

Finnmark fylke er et område med rike muligheter, en variert og vakker natur, en spennende historie og en befolkning som er rik på kunnskap og ferdigheter. Gjennom årtusen har området vært en møteplass mellom folk og kulturer. Ny kulturer er utviklet og mangfoldet har vært en styrke og berikelse for alle som har bodd i fylket. Vi som bor her i dag har ikke råd til at disse verdiene skal tapes eller forringes på grunn av uklok fjernstyring og gale systemer. Vi må stoppe dette og selv vise hvordan vi ønsker at Finnmark skal utvikles.

Bærekraftig utvikling og økologisk balanse.

Den gamle samiske naturen var basert på ideen om at land og vann var til låns. De eides av kommende generasjoner. Vår rett var å høste. Den dyktige satte ikke spor etter seg.

I løpet av de siste 25 år har liberalistiske og endimensjonale forvaltninger skapt næringer som har kraft i seg til å skape økologiske katastrofer. Basert på troen på "den sterkeste rett" og uten evne til annet enn lineære tenkemåter har forvaltningene forsømt sine oppgaver. Statens politikk har på mange områder blitt utformet uten forståelse for fylkets marginale natur.

Finnmark ligger marginalt opp mot Ishavet. Alle naturområder er svært sårbare. Det som skades tar det generasjoner å rette opp. Næringsaksjonen ser bare et alternativ. Forvaltningen og bruken av våre ressurser må være basert på økologisk balanse og bærekraftig utvikling. Ordninger og systemer for slik forvaltning og bruk må vi skape før det er for seint.

Toleranse og respekt.

Fram til 1814 var Finnmark et område hvor flere stammer levde i nær sameksistens. Man var gode naboer, man giftet seg med hverandre, man snakket flere språk, man delte godene og løste sine konflikter med å møtes til dialog. Toleranse, gjensidig respekt og samarbeid var grunnlaget for overlevelse.

Det nye Norge etter 1814, bygd på gamle sørnorske bondekulturen og den "stolte norske historien", ble en katastrofe for befolkningen i Finnmark. Fornorskningspolitikken og statlig annektering av befolkningens rettigheter skapte et folk som etter 150 år var rettighetsløs, historieløs, språkløs og ranet for identitet.

Andre verdenskrig resulterte i at Finnmark ble brent. Men krigen hadde også vært et oppgjør med nasjonalismen og dens ideer. For Finnmarks befolkning har dette medført at vi igjen har tort å finne fram til vår historie og identitet. Vi er i ferd med å bli stolte over hvem vi er og forstår at det faktisk er vi som har noe å lære andre om gode multietniske samfunn.

De tiltak som den norske staten til nå har iverksatt for å bøte for gammel urett er dessverre altfor ofte forfeilet. I stedet for å gjenskepe et samfunn preget av toleranse, gjensidig respekt og samarbeid opplever vi en motsatt utvikling. Næringsaksjonen ser bare et alternativ. Vi må skape dialog om dette og selv ta ansvar for å utvikle de samfunnsforhold som vi ønsker.

Muligheter for den enkelt.

Det er kun i samfunn som er preget av toleranse og gjensidig respekt at alle har mulighet til å utvikle sine talenter, ferdigheter og identitet. I samfunn med konflikter og mangel på toleranse og respekt for den enkelte vil altfor mange oppleve fornedrelse og tap av selvtillit og selvrespekt.

I løpet av de siste 20 årene har mange finnmarkinger lagt stor innsats for å finne fram til egen historie og etnisk identitet. Dette har virket frigjørende for den enkelte og den intoleranse som har fått utvikle seg siden 1814 har vært på vikende front.

En del ukloke veivalg og uttalelser fra politikere og forvaltninger har dessverre i løpet av de senere årene skapt reaksjoner hos store deler av befolkningen som lett kan snu den positive utviklingen. Næringsaksjon ser bare et alternativ. Vi må ta et oppgjør med tenkemåter, uttalelser og handlinger som destruktive og iverksette prosesser for å skape et samfunn med muligheter for alle.

Både gamle og nye næringer.

I det globaliserte samfunn er avstandene borte. Alt er konkurranseutsatt og kun de samfunn og næringer som er åpen for nytenkning og fornying vil kunne ha suksess. Positiv utvikling i Finnmark har alltid kommet som følge av tilrettelegging og positive samspill mellom myndigheter og næringene. Finnmark har i løpet av de senere årene hos mange fått en profil som fylke hvor det er svært vanskelig å få til nye næringsvirksomhet og hvor kostnadene og hindringene for å komme i gang er for store. Næringsaksjonen er bekymret for at slike oppfatninger skal av fylket skal vinne rotfeste. Vi må derfor treffe tiltak og påvirke lovgivning annen myndighetsutøvelse slik at dette ikke skjer. Det er helt uholdbart at ei næring skal kunne stoppe ny næringsvirksomhet i områder hvor det åpenbart er de fastboende som har rettighetene til grunnen. Vi skal selvsagt tilrettelegge for at reindrifta skal få beite i disse områdene, men det må være basert på at disse arealene er til låns.

Rettferdighet, likeverdighet og solidaritet.

Finnmark har i århundrer vært et samfunn hvor verdiene rettferdighet, likeverdighet og solidaritet har stått sterkt. De bærende organisasjoner i de enkelte lokalsamfunn har vært samvirkeordninger og lokalt eide virksomheter hvor eierne har forvaltet sine bedrifter ut fra langsiktighet og i omsorg og symbiose med den øvrige befolkning.

I løpet av de seneste årene har det blitt innført og iverksatt tiltak som dessverre oppleves som ordninger som ikke bygger på disse verdiene. Næringsaksjonen er bekymret for at dette skal gi grobunn for oppgitthet, frustrasjon og fiendtlighet mellom grupper i befolkningen. Vi ønsker derfor å få til en dialog med lokale myndigheter og organisasjon om hvordan vi skal oppnå at alle grupper føler rettferdig, likeverdighet og solidaritet.

Alta, 5.2.09

Kristian E. Johnsen/
Næringsaksjonen Fjord-Finnmark.

STANS UNDERGRAVING AV FINNMARKSLOVEN

De historiske utredninger som er utført i tilknytning til samerettsutvalgets arbeid har dokumentert at uretten mot befolkningen i Finnmark først og fremst har skjedd overfor de bofaste i Kyst- og Fjord Finnmark. Fram til midten av 1800-tallet hadde de fastboende gjennom alderstids bruk og ordninger iverksatt av staten oppnådd anerkjente rettigheter til land, vann og "tilhørende Herligheter". Etter unionen med Sverige og under utviklingen av et nasjonalistiske Norge ble befolkningens rettigheter frarøvet dem gjennom lovgivning og andre statlige virkemiddel. Språk og kultur ble undertrykket og tilbake stod en ribbet befolkning. Etter den tyske krigsmaktens ødeleggelse og brenning av alle bygninger og infrastruktur i 1945 var også det jordiske gods og kulturminner totalskadet. Med vedtaket av den nye Finnmarksloven i 2005 fikk mange et håp om at den urett som var forvoldt skulle rettes opp og at befolkningen skulle få tilbake sine gamle rettigheter. Men virkeligheten har så langt blitt en helt annen. Gjennom lovgivning og myndighetsutøvelse i strid med Finnmarkslovens intensjon blir også de siste restene av rettigheter undergravd.

Reindriftsloven.

I Finnmarksloven § 5, 2. avsnitt, 1. ledd slås det fast at loven ikke gjør "inngrep i kollektive og individuelle rettigheter som samer og andre har opparbeidet ved hevd eller alders tids bruk". Disse skal i henhold til §5, 3. avsnitt, fastslås ved at det "opprettes en kommisjon som skal utrede rettigheter til land og vann i Finnmark" og "særdomstol som skal avgjøre tvister om slike rettigheter."

Til tross for den åpenbare intensjonen med §5 fikk Landbruksdepartementet gjennomslag for en lov som har gjort store inngripen i fjordbefolkningens åpenbare rettigheter. Endringene, dersom de har virkning i fjordområdene, innebærer at de fastboende er uten rettsvern i sine egne utmarker. Lovendringene er på mange punkt så i strid med Finnmarkslovens intensjon at de bør endres.

I påvente av kommisjonens og særdomstolens opprettelse og arbeid har folk i Fjordfinnmark følt seg trygge på situasjonen. De fleste har registrert at samerettsutvalget har arbeidet med nye utredninger om områdene fra Troms og sørover, men har åpenbart forutsatt at dette ikke kunne bety ytterligere inngripen i de fastboendes rettigheter også i Finnmark. NOU 2007: 13 fremmer en rekke endringer i Reindriftsloven som ikke kan godtas. Høringsfristen er satt til 15. februar. Næringsaksjonen Fjordfinnmark krever at fristen blir utsatt med 1 år slik at befolkningen i fjordene får mulighet til å avgi samordnede uttalelser.

Reindriftsforvaltningen.

I ly av Samerettsutvalgets arbeid har reindriftsforvaltningen i løpet av de siste 25 år gjennom arbeidet for lovendringer og andre tiltak åpnet stadig mer av fjordbefolkningenes arealer til økt reinbeiting. Høstbeiter og flytteveiene er blitt tilnærmet helårsbeiter. Beitetidene i sommerbeitene og høstbeitene er utvidet og det er tillatt en ukontrollert økning av reintall. Rettighetene til reindrifta er stadig forbedret og fjordbefolkningens tradisjonelle næringer er i mange områder fratatt livsgrunnlaget.

Etter vedtak av Finnmarksloven, som endelig skulle rett opp urett mot fjordbefolkningen, har Reindriftsforvaltningen fortsatt på samme måte. I løpet av de snart 4 årene som er gått siden vedtaket av loven ble reindriftsloven i 2007 endret klart i strid med intensjonene i Finnmarksloven. Nærmest uten å gjøre fjordbefolkningen oppmerksom på prosessen har forvaltningen, gjennom arbeidet med "den nye sameretten" i fylkene sør for Finnmark, i NOU 3:2007 fremmet nye endringer med stor betydning for fjordene i Finnmark. Gjennom endringsforslagene blir ansvar for utgjerdning av rein blitt et ansvar for de fastboende. Gjennom endring av bestemmelsene om areal for flytteveier forslås det reindrifta kan velge å flytte gjennom jordbrukslandskapet hvis dette er mer hensiktsmessig enn å bruke de tradisjonelle. Istedenfor å forsterke myndighetenes virkemiddel for å få kontroll på reintall overføres fastsetting av reintall til den enkelte drift.

I stedet for å skape økologisk balanse mellom eksisterende beiter og reintall foreslår Reindriftsforvaltningen nå å flytte overbeitingen til fredede områder hvor andre har rettighetene. Næringsaksjonen krever at ansvarlig departement innen 1.3.09 bekrefter at forslaget om endring av fredningsgrenser ikke vil behandles før rettighetene i de aktuelle områdene er avklart.

Finnmarkseiendommen.

Som et virkemiddel i prosessen med å føre rettighetene som staten etter §4 hadde frarøvet befolkningen i Finnmark, ble Finnmarkseiendommen etablert. Lovens intensjon var at Finnmarkseiendommen skulle forvalte den tidligere såkalte "statens grunn i Finnmark" inntil rettigheten til land og vann er avklart gjennom ordningene Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen. Det må forutsettes at disse prosessene vil medføre at andre enn Finnmarkseiendommen etter hvert vil forvalte mange av eiendommer som nå ligger under slik forvaltning. I en artikkel i tidsskriftet "Lov og rett" skriver prof. dr. juris Kirsti Strøm Bull: "Så lenge disse organene ikke har startet sitt arbeid, må Finnmarks-eiendommen være svært forsiktig med å foreta disposisjoner som kan gripe inn i allerede eksisterende rettigheter.". Selv om dette er dagens situasjon registrerer vi at Finnmarkseiendommen har iverksatt en forvaltning som i mange tilfeller ikke tar tilstrekkelig hensyn til en slik varsomhetsregel.

Næringsaksjon Finnmark er etablert som en spontanaksjon for å stoppe ytterligere undergraving av Finnmarksloven.

Alta, 5.2.09

Kristian E. Johnsen/
Næringsaksjonen Fjord-Finnmark

FREDNINGSGRENSE MOT REINDRIFT I ALTA

På åpent møte i Alta 27.1. antydte statssekretær i Landbruks- og matdepartementet at forslaget fra reindriften om flytting av fredningsgrensene vil bli behandlet i løpet av 2009. Å endre disse grensene før rettighetene til de aktuelle områdene er utredet og avklart i henhold til § 5 i Finnmarksloven, vil være en et grovt overgrep mot Altas befolkning. Den mest sentrale bestemmelsen i Finnmarksloven for fylkets samlede befolkning sier: "Loven her gjør ikke inngrep i kollektive og individuelle rettigheter som samer og andre har opparbeidet ved hevd eller alders tids bruk". Å åpne barskogsområdene i Alta for reinbeite vil gjøre at svært mange vil miste troen på Finnmarksloven som et gode for hele befolkningen. Grensene må beholdes uendret inntil rettighetene i disse områdene er avklart.

Rettighetene til områdene.

Med virkning fra 1.7.06 ble de rettighetene som Statskog tidligere forvaltet på vegne av staten overført Finnmarkseiendommen. Hvilke rettigheter de i realiteter har fått overført er imidlertid like uavklart i dag som det var før Finnmarksloven ble vedtatt. I norsk forvaltningshistorie har det i over 200 år vært stor juridisk uenighet hvem som er de egentlige eiere og hvem som har rettigheter i de ulike områder av Finnmark.

I 1860 skrev daværende sorenskriver i Alta i forbindelse med de første søknadene om utmål av grunn til skifer i Pæskafjellet:

"Staten har, saavidt vides, ikke forbeholdt sig nogen Disposisjonsret over Fjelde og Bjerger med Hensyn til Stenbrud og Almuen synes derfor forsaavidt at maatte være overladt samme til fri Afbenyttelse,..."

Det er all grunn til å tro at hans vurderinger var basert på solid innsikt i den rettsstilstand som gjaldt for områdene i hans område. Hans etterfølger skrev følgende om hans forgjenger Lars Lie:

"Hans domme avdækker den virkelige retstilstand i Finmarken og viser, at han kjende den, som han praktiserte den."

I NOU 1993. 34 "Rett til og forvaltningen av land og vann i Finnmark" finner vi en rekke utredninger som underbygger at rettsgruppen for utredningen (6 jurister) i vesentlig grad deler vurderingene til Lars Lie fra 1860. Konkret om rettighetene for skiferfeltene i Alta gis følgende vurdering (s. 190):

"Det må således kunne reises spørsmål om ikke skifervirksomheten i Alta har en slik tradisjon, fasthet og næringsmessig betydning for en avgrenset personkrets, at den har ekspropriasjonsrettslig vern. Noe endelig svar på dette vil likevel bare en domstol kunne gi."

Da det i 1919 oppstod en stor strid i Alta på grunn av utmål som befolkningen i Alta mente var i strid med befolkningens rettigheter, ente tvisten med at et sakkyndig utvalg anbefalte at utmålene burde tildeles den enkelte skiferdriver og at retten til å drive var knyttet til at søkeren var bosatt i Alta. Ordningen med individuelle skiferbrev ble innført og i 1979 skrev

Sverre Tønnesen i avhandling, "Retten til jorden i Finnmark. Reglene om den såkalte "Statens umatrikulerte grunn" følgende om løsningen som man i 1923 kom fram til i Alta:

"...Et ganske interessant eksempel på hvorledes man gjennom juridiske omveier kommer tilbake til realitetene: at skiferretten i grunnen er et gode som burde tilkomme bygdelagsmedlemmene selv."

Som kjent fikk ikke de som bodde i Finnmark dokumentasjon på rettighetene til de arealene de brukte før i 1760. På tinget i Talvik 18. juni 1760 protokollerte amtmann Gunder Hammer den første "plasseddelen" på en boplass i Alta. Plasseddelen er i NOU 1993: 34, s. 362 definert som "amtets garanti for at innehaveren kunne sitte på boplassen for sin levetid".

Den neste amtmann, Torkil Fieldsted, førte ordningen videre. Han mente beboerne burde utvises boplasser med full eiendomsrett. Utarbeidet og fikk godkjent sine forslag til både resolusjon og skjøteformuler og ved kgl. res av 27.5.1775 kunne endelig også de bofaste i Alta få mulighet til å pantsette og selge sine eiendommer. Endringen innebar også en stadfestelse om at eierne av boplassen også hadde rett til fiske i vatn og elver på eller ved boplassen, tilgang til bjørkeskog og "De Herligheder, som hidindtil har været tilfælles for hele Bygder aller Almuen i Almindelighet."

Dette var i grunnen en stadfestelse av eksisterende rettigheter for de som bodde i området og det er denne retten som har gjort at Lars Lie anså at utmark og fjellene i bunden av Altafjorden som almuens eie.

Reindriftens rettslige grunnlag.

I den nye Finnmarksloven slås det i § 5, 1. og 2. ledd, fast følgende om samenenes, andres rettigheter og reindriftsutøvernes rettigheter i Finnmark:

"Samene har kollektive og individuelt gjennom langvarig bruk av land og vann opparbeidet rettigheter til grunn i Finnmark."

Loven her gjør ikke inngrep i kollektive og individuelle rettigheter som samer og andre har opparbeidet ved hevd eller alders tids bruk. Dette gjelder også de rettighetene reindriftsutøverne har på slikt grunnlag eller etter reindriftsloven."

Disse bestemmelsene kan ikke tolkes annerledes enn at rettighetsforholdene for samer, delvis samer, ikke samer, reindriftsutøvere, jordbrukere mv ikke har endret seg på grunn av Finnmarksloven. Dersom reindrifta ikke tidligere har brukt et område, må det antas at reindrifta ikke har samme rettigheter i et slikt område som i områder hvor de ut fra "alders tid bruk" eller med hjemmel i reindriftslovgivning er tildelt rettigheter.

I den nye reindriftsloven §4, 1. avsnitt, defineres det samiske reinbeiteområde i Finnmark slik:

"Det samiske befolkningen har på grunnlag av alders tids bruk rett til å utøve reindrift innenfor de delene av fylkene Finnmark, hvor reindriftssamene fra gammelt av har utøvet reindrift (det samiske reinbeiteområdet)"

Under Adelaer-kommisjonens forhandling på tinget i Talvik i 1690 klaget befolkningen i Alta på fjellsamene fra reinbyene i Kautokeino og Avjovarri. I Altas Historie, bind 1, s. 175-176 skrives bl.a.:

"Under Adelaer-kommisjonens forhandlinger inngav de to finnelensmennene i Alta, Peder Mortensen, Eggeskall, og Niels Pedersen, Korsnes, klagemål mot fjellsamene fra Avjovarri og Kautokeino, som i strid med gammel sedvane kom ned til sjøsiden med sine rein og påførte sjøsamene stor skade."

På Tinget samme sted i 1992 ble den samme klage fremmet av både nordmennene og samene:

"Amtmann Lilienskjold var særdeles lydhør overfor slike klager, fordi han oppfattet tamreinsdriften som en form for svensk ekspansjon. Han vedtok drastiske tiltak for å få satt en stopper for fjellsamenes sommerinvasjoner. Finnelensmennene fikk beskjed om å varsle fjellsamene som var kommet ned til Alta om våren, at verken de eller andre fjellsamer hadde rett til å oppholde seg i sjøfellene med reinhjordene sine. Hvis de ikke adlød ordren, hadde sjøsamene fullmakt til å ta rinene deres, merke dem med Kongens merke og oppbevare dem... til neste ting. Satte samene seg til motverge, hadde sjøsamene fullmakt til å "nedskytte alle Fjeld-finnernes Renner"..."

I NOU 1993:34, s. 217, konkluderer den juridiske ekspertise med følgende vilkår for at reindriftssamenes rett skal være dannet på en alternativ måte enn gjennom reindriftslovgivningen:

"Dersom reindriftssamenes rett skal ha et alternativt rettsgrunnlag, må denne rett, som nevnt ovenfor, være etablert før vi fikk den første reindriftslovgivning her i landet."

Om tidspunktet for når den første reindriftslovgivning skrives samme sted:

"Det må i dag anses godtgjort at tillegget til grensetraktaten med Sverige fra 1751, den såkalte Lappekodisill, (også) må regnes som en internrettslig regulering av reindriftssamenes rettsstilling"

Ut fra det som framkommer i historiske og juridiske utredninger om områdene med furuskog og fjellområdene mellom dalførene i Alta, er det vanskelig å finne belegg for at "fjellsamene" har hatt reinbeiting i disse områdene som tilsier former for etablerte rettigheter verken før eller etter 1751.

De bofastes rettslige grunnlag.

Som redegjort ovenfor hadde de fastboende i Alta tingområde allerede i 1692 opparbeidet omfattende rettigheter i til elvene, dalene og fjellene sør for Altafjorden. Dette ble allerede da bekreftet av den regionale representanten for den dansk/norske staten. Gjennom ordningene med "plasseddel" fra 1760 og jordutvisningsresolusjonen i 1775 ble den gamle rettstilstanden ytterligere konfirmert.

Ovenfor er det også redegjort for at den juridiske kompetansen både på 1800-tallet, i 1972 og i NOU 1993: 34 har bekreftet at de bofastes rettigheter til land og vann i det tidligere Alta tingområde har vært svært omfattende.

Om fjellsamer som drev tamreinsdrift etter 1751 og senere har fått tillatelse fra myndighetene til å benytte fjellområdene øst og vest for Altafjorden og øyene utenfor til sommerbeiter, har dette neppe endret rettstilstanden i fjellene og dalene sør for Alta. I fjellområdene og dalene sør for Alta har de fastboende i Alta fortsatt sine rettigheter. Om det i forbindelse med flytting mellom sommer- og vinterbeitene har vært sporadisk reinbeite i disse områdene, har dette aldri vært i et omfang som gjør at de fastboende har tapt sine områder. Dersom myndighetene gjennom et forhastet vedtak endrer fredningsgrensene for barskogsområdene i Alta, vil dette utvilsomt være et overgrep med Altas befolkning. Bare ved å behandle saken før befolkningen i Alta har hatt mulighet til å få utredet sine retter gjennom Finnmarkskommisjonen, vil staten forkludre rettstilstanden i de aktuelle områdene.

Det samiske reinbeiteområde.

Dersom dalene og fjellene i bunden av Altafjorden av staten gjennom denne behandling betraktes som del av "det samiske reinbeiteområdet", vil Alta kommune, de fastboende og næringene i området komme i helt ny rettslig situasjon. For skifernæringa i Alta har vi allerede fått erfare hvilke følger det vil få om skiferfeltene blir definert som reinbeiteområder. Næringa vil sannsynligvis ikke lengre ha muligheter til å utvikle en konkurransedyktig råstoffutvinning.

Jordbrukerne og den øvrige befolkningen har i løpet av de siste årene bare fått forsmaken på hvilke konsekvenser en slik rettstilstand vil skape.

Men problemene vil rettslig ha langt store konsekvenser for alle kommunens arealer. Ethvert inngrep i reinbeiteområder (også de midlertidig frede?) vil raskt rammes av Reindriftslovens §4:

"Ved inngrep i reindriftssamenes reindriftsrettigheter skal det ytes erstatning i samsvar med alminnelige ekspropriasjonsrettslige grunnsetninger."

Under nåværende rettstilstand har sametingets myndighet i disse områdene vært begrenset. Dersom dalene og fjellene i bunden av Alta defineres som del av "det samiske reinbeiteområde", vil §4 i Finnmarksloven kanskje endre situasjonen:

"Sametinget kan gi retningslinjer for hvordan virkningene for samisk kultur, reindrift, utmarksbruk, næringsutøvelse og samfunnsliv av endret bruk av utmark skal bedømmes."

En risikabel strategi.

Alta kommune har til nå i saken om fredningsgrensene valgt en forhandlingsstrategi overfor reindrifta og en påvirkningsstrategi overfor Landbruksdepartementet. Dette kan raskt bli et risikabelt sjansespill i forhold til kommunens og befolkningens rettigheter og mulighetene til næringsliv i det aktuelle området. Samerettsutvalget kom som følge av grundige juridiske vurderinger til at rettighetene til land og vann i Finnmark er et svært komplisert sakskompleks. I søken etter funksjonelle løsninger kom de sentrale myndigheter fram til at konklusjoner om rettighetsforholdene i Finnmark bare var mulig gjennom områdevis utredninger og domstolsbehandling av tvister som oppstår.

I det åpne møte med Landbruksdepartementet ble det antydnet at forslaget fra Reindrifststyret vil behandles i 2009. Alta kommune bør motsette seg at grensene endres før rettighetene er vedatt. Befolkningen er ikke tjent med en nytt midlertidig fredningsvedtak selv om grensene i stor grad beholdes uendret. Altas befolkning og næringsliv har behov for å få rettighetsspørsmålene avklart før det skjer vesentlige endringer i bruken av områdene i bunden av Altafjorden. Behandlingen bør utsettes til rettighetsforholdene er avklart både for befolkningen i kommunen, kommunen, gårdbrukere, skifernæring og andre næringer. Om den politiske ledelsen i Alta kommune ikke innser dette, spiller man hasard med sin egen befolknings velferd og framtid.

Skifernæringa i Alta vil på bakgrunn av situasjonen som har oppstått omkring utmålet av Peska/Langvannet vurdere å kreve at departementet påser at det ikke iverksetter ytterligere endringer mht beiteområdene for reindrift i de områder hvor skifernæringa har rettigheter før de samlede rettigheter er avklart. Jeg forutsetter at Alta kommune vil støtte næringa både i et slikt krav og i de utredninger og prosesser som må føres fram til en kommisjonsutredning og en eventuell domsbehandling foreligger.

Alta, 27.1.08

Kristian E. Johnsen

Daglig leder i a-l Alta Skiferbrudd

Styreleder i Altabrudd as